

CONSTANTIN PAIU

ÎNTREBĂRI, UIMIRI, PERSPECTIVE

Programul celei de a 11-a ediții a Festivalului Național de Teatru «I.L. Caragiale» anunța trei întâlniri cu caracter colocvial.

Alcătuirea conclavului, luat în ansamblul său, a reprezentat doar parțial compartimentele clasice ale vieții teatrale, cei mai interesați în dezbateri dovedindu-se a fi (din nou) membrii secției de critică a UNITER-ului. Cronicari dramatice și secretari literari (puțini, dacă ne raportăm la numărul instituțiilor profesioniste existente în acest moment) sosiți la București din mai multe centre teatrale ale țării s-au alăturat, în luări de cuvânt de cele mai multe ori pertinente, colegilor din capitală; au fost de față, înscriindu-se în turul de idei și de puncte de vedere, doar patru directori de teatre (de la Timișoara, Craiova, Galați și Satu Mare); puțini (și în trecere doar) actori; regizorii și scenograful au lipsit aproape cu desăvârșire. O situație specială este cea în care se află dramaturgia. Unele discuții particulare au scos la iveală o anume nemulțumire (care, nouă cel puțin, ni se pare a fi îndreptățită) legată de faptul că autorii de piese n-au fost acceptați ca parte de sine-stătătoare în structura UNITER; pentru ca un dramaturg să fie membru al Uniunii, el trebuie să mai facă ceva, să fie și critic teatral sau secretar literar sau director de teatru sau regizor artistic. Dacă este exclusiv dramaturg, se vede în situația de a face parte exclusiv din secția specializată a Uniunii Scriitorilor. Ne rămâne învăluită în mister incompatibilitatea dintre două uniuni profesionale, cu atât mai mult cu cât eforturile ambelor converg spre un numitor comun, starea de normalitate a teatrului românesc. Așa se face că la dezbaterile înscrise în programul Festivalului s-au făcut auzite doar vocile a doi «dramaturgi în exclusivitate», Iosif Naghiu și Tudor Popescu. Un al treilea, Constantin Zărnescu, a vorbit în calitate de implicat, una din lucrările sale fiind angajată în competiție.

Spre deosebire de prima ediție, discuțiile n-au mai avut în vedere analiza șa-lonată a spectacolelor aduse în festival, referirile speciale la o reprezentare sau la alta fiind tangențiale dezbaterilor pe

o temă dată. Aceasta poate fi și explicația participării restrânse a reprezentanților teatrelor aflate în concurs, ca și a realizatorilor respectivelor spectacole. Argumente de ordin economic stau, de asemenea, la originea grabei cu care trupele s-au retras la sediile lor. Nu aceleași argumente pot fi invocate de teatrele bucureștene.

O primă întâlnire colocvială a propus spre dezbateri starea teatrului românesc după 1989. «Moderatori» ai schimbului de opinii pe această temă au fost criticii Valentin Silvestru și Mircea Ghițulescu. Atât microreferatele introductive, cât și lucrările de cuvânt au insistat asupra momentului actual al teatrului național în context european și mondial, luându-se ca punct de plecare o seamă de inițiative și de consonanțe în mișcarea noastră teatrală. S-a discutat despre utilitatea întâlnirilor pe care le facilitează festivalurile teatrale și despre rolul asociațiilor profesionale. O problemă care a acaparat interesul unanim (și care avea să revină cu insistență și în dezbaterile următoarelor trei reuniuni) a fost cea a stării dramaturgiei originale și a modului în care așful repertorial al teatrelor noastre manifestă deschidere către producția dramatică autohtonă. S-a convenit că, din motive diferite, informația asupra fondului dramaturgic original existent este, în momentul de față, insuficientă, că relația dramaturg-instituție teatrală funcționează anevoios și deficitar. Regizorii manifestă un interes scăzut față de piesa românească actuală, acordând prioritate unor titluri, de multe ori discutabile sub raportul valorii, venite cu deosebire din spre Vest.

În linii mari, aceleași preocupări legate de dominantele vieții noastre teatrale s-au făcut simțite și în discuțiile următoare întâlniri, cu tema **Ce ne spun clasicii astăzi**. Eforturile «moderatorului» Victor Parhon de a-i aduce pe vorbitori «la cestiune» au avut doar un relativ succes, problemele de stringentă actualitate, ținând de obligativitatea unei «direcții» în politica repertorială sau de raportul text-artă a spectacolului situându-se în centrul pledoariilor dezvoltate.

Interesantă pentru cunoașterea opiniei oamenilor de teatru din alte țări asupra fenomenului teatral românesc a fost întâl-

nirea de creație cu câțiva oaspeți ai festivalului. Aprecierile formulate de doamna Elske van de Hulst, din Olanda, ca și de domnul Christopher Barron, director asociat al Festivalului de la Edinburgh, au sunat măgulitor, situând teatrul românesc într-o companie selectă în ansamblul mișcării teatrale mondiale. Referirile pe care domnul Barron le-a făcut la festivalul în a cărui conducere se află ne-au întărit convingerea că locul dramaturgiei originale trebuie regândit în viitoarele ediții ale propriului nostru festival național. Doamna Sophie Loucacevsky, regizoare din Franța, implicată direct în lansarea primelor reprezentații bucureștene ale Teatrului româno-francez, și-a exprimat admirația față de potențialul profesional al tinerilor noștri actori și s-a arătat încredătoare în viitorul unor astfel de colaborări.

Deosebit de animată a fost prezentarea și comentarea realității teatrale dintre Prut și Nistru, realitate considerată, cu dreptate, ca parte componentă a mișcării teatrale românești. Regizorul Ion Ungureanu, ministru al Culturii și al Cultelor din Republica Moldova, scriitorul Andrei Strimbeanu, director general al teatrelor basarabene, Veniamin Apostol, președintele al Uniunii Oamenilor de Teatru din Republica Moldova și rector al Institutului de Arte din Chișinău, criticii Valentina Tăzlaşoanu, Leonid Ciomîrtan, Gheorghe Cincilei au procedat la o completă informare asupra aspirațiilor și posibilităților care acționează în prezent în teatrul moldovenesc, apreciind întâlnirea de la București ca pe o experiență deosebit de utilă.

În sfârșit, reuniunea care a încercat o cuprindere retrospectivă a actualei ediții a Festivalului Național de Teatru «I.L. Caragiale» a convenit, prin cuvînul participanților, că eșantionul de spectacole aduse în competiție relevă un moment bun al vieții noastre teatrale, considerându-se util schimbul de idei și insistându-se asupra nevoii de acțiune comună în propagarea culturii teatrale românești, ca și a alinierii teatrelor noastre la ideea de valoare. ■